

FJELLNETTVERKET

ÅRSRAPPORT 2022

FJELLNNTTVERKET

VISJON

Levande og livskraftige fjellbygder

FORMÅL

Fjellnettverket er eit politisk nettverk, som skal vere pådrivar for ein politikk som sikrar at ressursar og verdiar i fjellområda gir grunnlag for utvikling og trivsel i fjellområda i Noreg.

STRATEGIAR

Fjellnettverket skal vere ein aktiv deltakar og leverandør i regional- og nasjonalpolitiske diskusjonar.

Fjellnettverket skal formidle kunnskap om fjellområda.

Fjellnettverket skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid.

Fjellnettverket kan iverksette eigne prosjekt og tiltak.

FJELLNEDTVERKET

Styreleiar har ordet

Fjellnettverket har lagt bak seg nok eit år med felles arbeid for fjellområda sine interesser. Også i 2022 vart det gjort mykje for å styrke nettverket, både i form av politiske vedtak og gjennom praktisk arbeid. Fjellnettverket sine hovudstrategiar har vore førande for arbeidet: deltaking i politiske diskusjonar, formidling av kunnskap om våre område, internasjonalt samarbeid

og arbeid med ulike prosjekt.

Utfordringane som fjellområda møter er samansette, og difor er det også viktig med breidde i Fjellnettverket sitt arbeid. Men det er også viktig å vera målretta og å prioritere. Denne årsrapporten viser korleis nettverket har arbeidd, og kva som har vore dei prioriterte oppgåvene i året som har gått.

Styret vil takke for alle innspel vi får frå medlemmane i Fjellnettverket, om tema og saker som de meiner vi bør ta opp. Vi vil også takke for alle gode bidrag i form av deltaking på seminar og konferansar som har vore arrangert det siste året. Takk også til dei tilsette i Fjellnettverket for det gode arbeidet dei gjer.

Det siste året har vi hatt krig og økonomisk krevjande tider i vår del av verda, med konsekvensar som vi enno ikkje kjenner omfanget av. Ressursane som vi finn i fjellområda er svært viktige, ikkje minst i vanskelege tider. Det har dei vore før, og det er dei nå. Fjellnettverket skal bidra til at det blir slik også i framtida.

Olav Røssum, styreleiar i Fjellnettverket.

FJELLNETTVERKET

MEDLEMMAR

Fjellnettverket hadde desse medlemmene i 2022:

Fylkeskommunar:

- Viken fylkeskommune
- Innlandet fylkeskommune
- Trøndelag fylkeskommune
- Vestfold og Telemark fylkeskommune

Interkommunale politiske råd

- Nord-Østerdal
- Midt-Gudbrandsdal
- Nord-Gudbrandsdal
- Lillehammer-regionen
- Hallingdal
- Setesdal
- Valdres Natur- og Kulturpark
- Vest-Telemarkrådet

Kommunar:

- Krødsherad kommune
- Nore og Uvdal kommune
- Rollag kommune
- Røros kommune
- Tinn kommune
- Vinje kommune
- Sigdal kommune

RÅDET

Rådet er Fjellnettverkets øvste organ. Det er medlemmene som oppnemner representantar med personlege vararepresentantar til rådet. Funksjonstida er fire år. Oversikta viser rådet ved utgangen av 2020.

Fylkeskommunar

Innlandet fylkeskommune: Aud Hove (Sp) og Hanne Velure (H)

Trøndelag fylkeskommune: Tone Våg (A) og Ingvill Dalsegg (H)

Vestfold og Telemark fylkeskommune: Per-Asbjørn Andvik (Sp) og Lina Bringsli (KrF)

Viken fylkeskommune: Olav Skinnes (Sp) og Annette Lindahl Raakil (Sp)

Interkommunale politiske råd

Lillehammerregionen: Jon Halvor Midtmageli (Sp) og Anne Synnøve Østensen (Ap)

Nord-Østerdal: Linda Døsen Stubsveen (Ap) og Kristin Langtjernet (Ap)

Midt-Gudbrandsdal: Arne Fossmo (Ap) og Ole Tvete Muriteigen (Sp)

Nord-Gudbrandsdal: Bjarne Eiolf Holø (Sp)

Hallingdal: Heidi Granli (Ap) og Pål Rørby (Sp)

Setesdal: Inger Lise Lund Stulien (Ap) og Jon Rolf Næss (Ap)

Valdres Natur- og Kulturpark: Odd Erik Holden (Sp) og Haldor Ødegård (Sp)

Vest-Telemarkrådet: Jarand Felland (Sp) og Halvor Homme (Ap)

Kommunar

Nore og Uvdal kommune: Jan Gaute Bjerke (Ap)

Krødsherad kommune: Knut Martin Glesne (Tverrpolitisk Bygdeliste)

Tinn kommune: Steinar Bergsland (H)

Rollag kommune: Viel Jaren Heitmann (Sp)

Vinje kommune: Nils Johan Svalastog Garnes (Sv)

Røros kommune: Christian Elgaaen (SV)

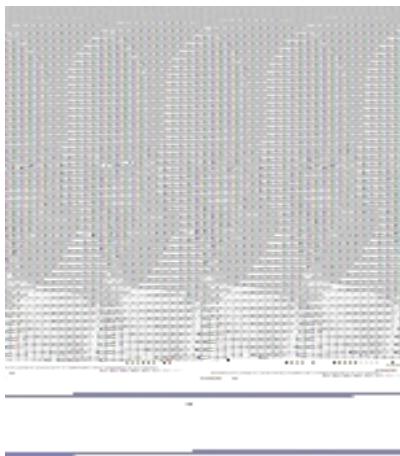
Sigdal kommune: Anne Kristine Norman (Sp)

FJELLNETTVERKET

STYRET I FJELLNETTVERKET

I styret er det ein representant frå kvar fylkeskommune og fire representantar frå kommunane/regionråda. Styreleiar og nesteleiar blir valde for ein periode på to år. Styret i Fjellnettverket har hatt fire styremøte og handsama 39 saker.

Styreleiar: Olav Røssum (Sp)
Innlandet fylkeskommune

Olav Skinnnes (Sp)

Nestleiar: Solveig Vestenfor
Regionrådet i Hallingdal

Inger Lise Lund Stulien (Ap)

FJELLNETTVERKET

Viken fylkeskommune

Per Asbjørn Andvik (Sp)
Vestfold og Telemark fylkeskommune

Setesdal regionråd

Odd Erik Holden (Sp)
Valdres Natur- og Kulturpark

Christian Elgaaen (Sv)
Røros kommune

Marit Bjerkås (Ap)
Trøndelag fylkeskommune

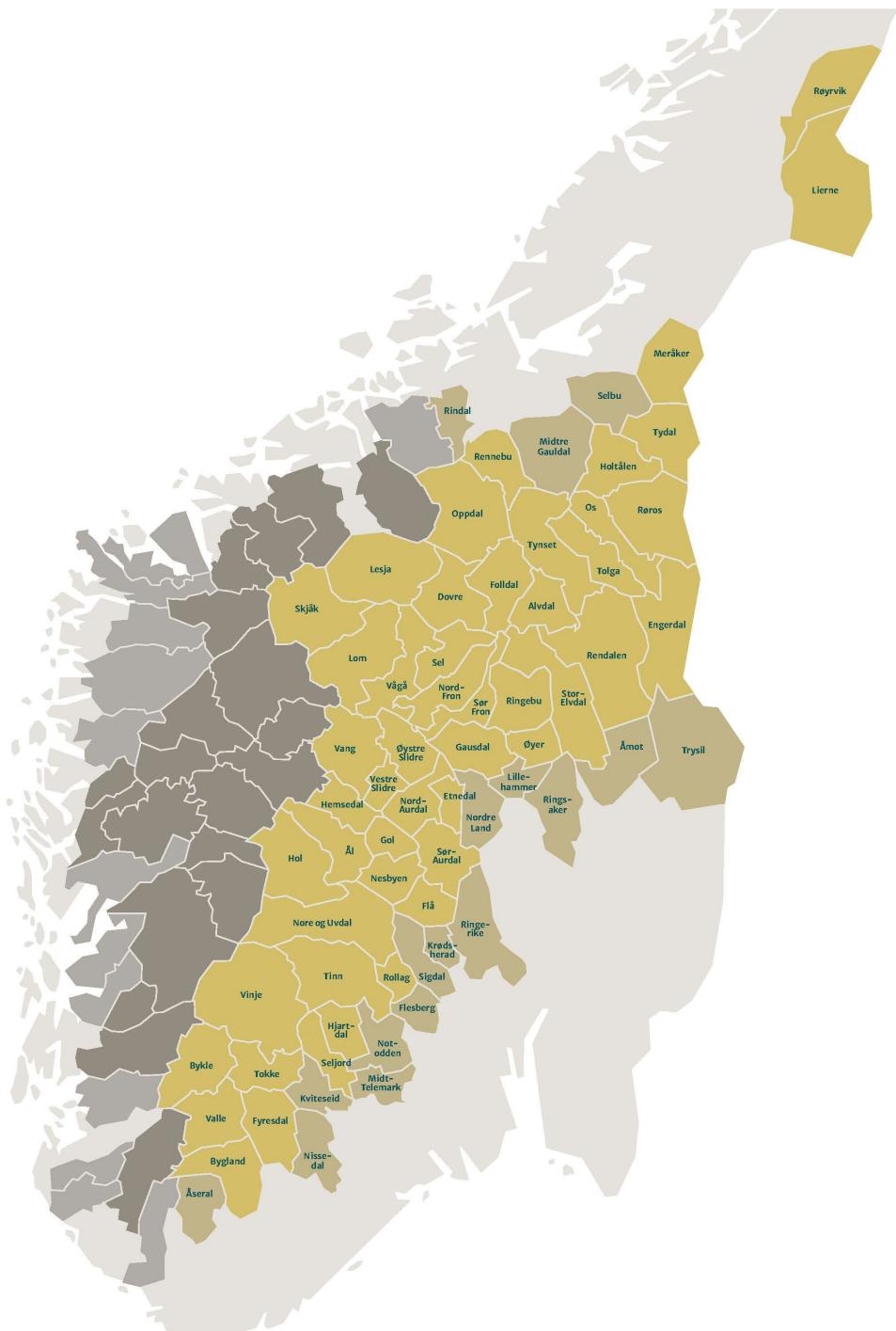
VARAMEDLEMMER TIL STYRET

Varamedlemmer til styret i prioritert rekkefølge:

1. Hanne Velure (H), Innlandet fylkeskommune
2. Lina Bringsli (KrF), Vestfold og Telemark fylkeskommune
3. Bjarne Eiolf Holø (Sp), IPR Nord-Gudbrandsdal
4. Guri Heggem (Sp), Trøndelag fylkeskommune
5. Trond Kjetil Jore (Ap), Tinn kommune
6. Liv Margit Kartø (H), Vestfold og Telemark fylkeskommune

FJELLNETTVERKET

SEKRETARIAT

Sekretariatet i Fjellnettverket har kontor på Reiselivssenteret på Geilo. I 2022 har Fjellnettverket hatt to tilsette:

Kari Randen, dagleg leiar

Elin Halland Simensen, prosjektleiar for mat og reiseliv.

Viken fylkeskommune har det administrative ansvaret, og bidreg med tenester som rekneskapsføring, IKT og nettløysingar. Dei tilsette er knytt til avdeling for distrikt og næringsutvikling i Viken fylkeskommune.

ADMINISTRATIV GRUPPE

Alle medlemmane i Fjellnettverket har ein administrativ representant. Dei administrative kontaktane har ansvaret for å formidle aktuelle saker frå Fjellnettverket inn i sin organisasjon og for å kome med innspel til saker og arbeid i Fjellnettverket.

- Viken fylkeskommune: Kjersti Morseth Hallerud
- Innlandet fylkeskommune: Torunn Kornstad
- Vestfold og Telemark fylkeskommune: Anne Skaug Nisi
- Trøndelag fylkeskommune: Turid Helene Vollmo
- Nord-Østerdal: Bersvend Salbu
- Hallingdal: Jan Olav Helling
- Nord-Gudbrandsdal: Frode Damstuen
- Midt-Gudbrandsdal: Irene Teige Killi
- Vest-Telemarkrådet: Anne Aasmundtveit
- Valdres Natur- og Kulturpark: Jørand Ødegård Lunde
- Setesdal: Rita Hansen
- Lillehammer-regionen: Henning Holmbakken
- Krødsherad kommune: Ellen Anne Svartbrenna Bye
- Rollag kommune: ikkje oppnemnt
- Tinn kommune: Jenny Fossum Grønn
- Vinje kommune: Thor Christiansen
- Nore og Uvdal kommune: Silje Bergan
- Sigdal kommune: Gunvor Synnøve Green
- Røros kommune: Mikael Schärer

AKTIV DELTAKAR OG LEVERANDØR I REGIONAL- OG NASJONALPOLITISKE DISKUSJONAR

Fjellnettverket har engasjert seg i saker som er viktige for fjellområda og medlemmane i regional og nasjonal politikk. I løpet av året har Fjellnettverket arbeidd med ulike saker for å fremje fjellområda sine interesser.

Straumkrisa råkar næringslivet i fjellet svært hardt

I arbeidet med prosjektet Mat og opplevelingar i fjellet arrangerer Fjellnettverket møteplassar for matprodusentar og reiselivsverksemder. I desse møta kom det fleire innspel på straumprisar og utfordringane med å få til lønnsemd i fjellområda med høge straumprisar. Fjellnettverket skreiv brev om utfordringane for verksemder i fjellet og sendte det til Olje- og energiminister Marte Mjøs Pedersen, næringsminister Jan Christian Vestre og alle medlemmane i miljø- og energikomiteen, finanskomiteen og næringskomiteen på Stortinget.

Foto: Kåre Berg

FJELLNEDDVERKET

Lenke til sak på nettsida til Fjellnettverket: [Straumkrisa råkar reiselivet i fjellet svært hardt](#)

Innspel til jordbruksforhandlingane

Inntektsgapet mellom bønder og andre yrkesgrupper må tettast, meinte Fjellnettverket i sitt innspel til jordbruksforhandlingane. Innspelet frå Fjellnettverket la vekt på at årets jordbruksoppgjer spesielt burde prioritere:

- Inntektsløft og ei tetting av inntektsgapet. Næringsutøvarar i landbruket må ha same inntektsmogleheter som andre yrkesgrupper, og små og mellomstore bruk bør prioriterast
- Det må gis full kostnadsdekning for økte kostnader til handelsgjødsel, byggemateriale og energi.
- Med krav om dyrevelferd og mål om klima og miljøtilpassingar til landbruket, må Landbrukets utbyggingsfond (LUF) styrkast.

Lenke til innspelet på nettsida til Fjellnettverket: [Innspel til jordbruksforhandlingane frå Fjellnettverket](#)

Bionova

I 2022 sette regjeringa i gang ei utgreiing av Bionova. Fjellnettverket kom med innspel til arbeidet, og meinte at Bionova kan bli eit viktig tiltak for å oppfylle klimaplanen til landbruket. Det trengst ei målretta, godt finansiert og rettigheitsbasert ordning for heile landet, meinte Fjellnettverket.

Fjellnettverket tok til orde for at landbruket bør prioriterast spesielt. Det er særleg viktig at små og mellomstore bruk får støtte til omlegging til meir klimavennleg produksjon, og at tiltaket bør støtte opp under dei vedtekne måla for landbrukspolitikken. Bionova bør difor finansiere konkrete klimatiltak på kvar enkelt gard. Målgruppa bør vere bonden sjølv og Bionova bør utviklast slik at det blir ei ordning basert på rettigheiter og ein del av verktøykassa til bonden.

Landbruket i Noreg har store variasjonar, og styret i Fjellnettverket la vekt på at Bionova må ta sikte på å ta omsyn til ulike typar drift, og ulike klima og vekstsoner.

Tiltaka bør dekke auka driftskostnader ved omlegging til meir klimavennleg jordbruk. Det må skje både ved at utsleppa i matproduksjonen blir reduserte, og at

FJELLNNTTVERKET

matproduksjon og landbruk skjer slik at mest mogeleg karbon blir bunde i jorda. Då treng kvar enkelt bonde økonomi til å gjere naudsynte tilpassingar i drift og investeringar.

Lenke til heile innspelet på nettsida til Fjellnettverket: [Innspel til Bionova fra Fjellnettverket](#)

Inntektssystemutvalet

Foto: Kari Randen

Inntektssystemutvalget vart oppnemnt av regjeringa i 2020 for å gå gjennom korleis inntektene til kommunane skal fordelast i framtida.

Fjellnettverket sendte innspel til utvalet og la vekt på at gode økonomiske rammevilkår for kommunane er ein viktig føresetnad for busetnad over hele landet.

FJELLNEDTVERKET

For Fjellnettverket er det spesielt tre område som er viktige: Vilkåra for distriktskommunane, dimensjonering av tenester etter brukartal og inntekter fra naturressursar.

Les heile innspelet på nettsida til Fjellnettverket:

[Gode økonomiske rammevilkår for kommunane er ein føresetnad for busetnad over heile landet - Fjellnettverket](#)

Resultata frå arbeidet til Inntektssystemutvalet kom i NOU 2022: *10 Inntektssystemet*, og denne vart lagt ut på høyring. Fjellnettverket var i sitt høyringssvar kritisk til fleire av forslaga til utvalet, og la mellom anna vekt på:

- Forslaga til utvalet reduserer inntektene til distriktskommunane. Fjellnettverket meiner difor at forslaga til utvalet som omfordeler inntekter frå distriktskommunar til meir sentrale strøk, ikkje kan eller bør gjennomførast.
- Fjellnettverket meiner at inntektssystemet bør ta utgangspunkt i brukartal, og at dette bør leggast til grunn for statlege overföringar til kommunar med mange fritidsbustader. Dersom dette ikkje er mogleg, må dei alternative løysingane greiast ut raskt. Fjellkommunane treng ei løysing som sikrar gode tenester for både innbyggjarar og tilreisande.
- Vasskrafta er ein berebjelke i det norske kraftsystemet, og rein energi og vidare utbygging er sentralt for ei meir berekraftig framtid. Inntektsutvalet meiner at konsesjonskraftinntekter skal sidestillast med skatteinntekter og at ein del av desse inntektene skal inn i utjamninga mellom kommunane. Fjellnettverket meinte forslaget var urimeleg og ulogisk.
- Å sikre gode tenester over heile landet er målet med inntektssystemet. Fjellnettverket meiner at eit system for inntektsutjamning må i større grad enn det utvalet foreslår, ta omsyn til dei ulike føresetnadene i landet vårt. Fjellnettverket meiner Inntektssystemutvalet sine forslag vil få svært negative konsekvensar for distriktskommunane, og dei vil endre føresetnadene for det grøne skiftet.

Les heile høyringssvaret på nettsida til Fjellnettverket: [Fjellnettverket kritisk til forslag om endring av inntekter i kommunane](#)

FJELLNETTVERKET

Stortingsmelding om distrikt

I 2022 starta Kommunal – og distriktsdepartementet arbeidet med ei stortingsmelding om distrikt som skal leggast fram våren 2023. Dette vart drøfta på rådsmøtet 2022 og i styret til Fjellnettverket. Fjellnettverket sendte innspel til Distriktsmeldinga og i tillegg ei oppsummering av drøftinga i rådsmøtet. Kommunal- og distriktsdepartementet arrangerte innspelsmøte til arbeidet, der Fjellnettverket deltok.

Fjellnettverket har i sine innspel lagt vekt på at berekraftig bruk av fjellområda og utvikling av ressursane i fjellet er eit viktig bidrag for å redusere den globale oppvarminga. God forvaltning, bruk og utvikling av våre område stiller derfor spesielle krav, og kan skje best når det bur folk i og nær fjella.

Ein heilskapleg og offensiv distriktpolitikk bør innehalde:

- Ein plan for utvikling av fjellområda i tråd med det grøne skiftet.
- Sikre at bruk av naturressursar gir inntekter til lokalsamfunna.
- Inntektssystem til kommunane som baserer seg på brukkartal.
- Styrking og utviding av differensiert arbeidsgivaravgift.
- Sikre etablering av nye, framtidsretta næringar i distrikta.
- Tiltak som fører til at det blir bygd ulike typer bustader over heile landet.
- Sikre kunnskap og kompetanse gjennom fleire utdanningsinstitusjonar i distrikta
- Styrking av inntektene i fjelljordbrukssektoren.
- Auka investeringar i infrastruktur.

Lenke til fulltekst på nettsida til Fjellnettverket: [Innspel til arbeidet med distriktsmelding](#)

Innspel statsbudsjettet

Fjellnettverket møtte på høyring med Næringskomiteen for å uttrykke støtte til forslaget om 4 millionar kr til nasjonalt senter for fjellandbruk, og be om at støtte til Norsk gardsost og Norsk seterkultur ikkje vart redusert.

Fjellnettverket kom med eit skriftleg innspel til Kommunal- og forvaltningskomiteen, der Fjellnettverket tok opp rolla og rammene til Husbanken.

FJELLNETTVERKET

Nasjonalt senter for fjellandbruk

Foto. Kari Randen

I 2015 vart forskingsstasjonen og NIBIO si verksemd ved Løken gård i Øystre Slidre kommune nedlagt. Garden har vore ein statleg forskingsstasjon for fjellbygdene sidan 1922, og ein base for koordinering av forsking særleg på engvekstar og grovförressursar, beitebruk og biologisk mangfald i stølsområda.

Med dette som bakgrunn gjennomførte Norges Vel eit forprosjekt i 2019 og 2020, på oppdrag frå Øystre Slidre kommune. Fjellnettverket deltok i dette forprosjektet med erfaringar og statistikk. I forprosjektet vart det gjennomført ei kartlegging som avdekkja eit behov og ynskje frå eit brent spekter av interesser i fjellregionen om ei satsing på fjellandbruket. Kartlegginga viste at ei nasjonal eining vil kunne bidra til å nytte ressursar og moglegheiter som finnast på tvers i fjellregionen. Eit senter for fjellandbruk i form av eit nettverk kan vere eit verktøy for å oppnå ei slik utvikling. Norges Vel og Øystre Slidre gjekk derfor vidare med å initiere ein etableringsfase for eit nasjonalt senter for fjellandbruk.

FJELLNEDTVERKET

Dagleg leiar i Fjellnettverket har bidrige inn i arbeidet gjennom deltaking i styringsgruppa. Denne gruppa førebudde etableringa av eit nasjonalt senter for fjelandbruk. Styringsgruppa leverte ei anbefaling om organisering, funksjon og oppgåver for eit senter til prosjekteigar Øystre Slidre kommune. På statsbudsjettet for 2023 vart det innvilga 4 millionar kr til oppstart av Nasjonalt senter for fjelandbruk.

Norsk seterkultur på Unescos verdsarvliste

I dag er det under 900 aktive setre i drift og dei fleste av desse høyrer heime i fjellområda. Fjellnettverket ynskjer å bidra til å styrke seterdrifta.

Norsk seterkultur har sett i gang eit arbeid med å få seterkultur inn på UNESCO-lista for immateriell kulturarv. Det er utarbeidd ein prosjektplan for prosjektet som har fått tittelen *En bærekraftig norsk seterkultur - på UNESCOs representative liste for immateriell kulturarv*. Fjellnettverket bidreg inn i arbeidet som deltakar i ressursgruppa.

Rådsmøte 2022 vedtok støttebrev til [Fjellnettverkets uttale til Unesco om seterkultur \(fjellnettverket.no\)](https://fjellnettverket.no)

FJELLNNTTVERKET

FJELLNNTTVERKET SKAL

FORMIDLE KUNNSKAP OM FJELLOMRÅDA

Kunnskap om utfordringar og mogelegheiter i fjellbygdene er grunnlaget for god politikk. I tett samarbeid med fagmiljø og andre organisasjonar skal Fjellnettverket bidra til kunnskap om utviklinga i fjellbygdene.

Fjellindeksen

The screenshot shows a web browser displaying the 'REGIONAL ANALYSE' website. The header features the Telemarksforskning logo and the text 'REGIONAL ANALYSE'. Below the header, there is a navigation bar with links for 'RAPPORTER', 'ARTIKLER', 'ARKIV', and 'ENDRINGSLOGG'. The main content area contains the Fjellindeksen logo and text about the index's purpose and development. A detailed description of the index's purpose and development follows:

Fjellkommunane forvaltar viktige ressursar og er sentralt for utviklinga av Noreg og det grøne skiftet. Gjennom Fjellnettverket arbeider regionråd, fylke og kommunar saman for å utvikle og påverke politikk med ein felles visjon om levande og livskraftige fjellbygder.

Oppdatert kunnskap og forsking er viktig for arbeidet med å utvikle og ta vare på fjellområda og folka som bur her. Derfor har Fjell-Forsk-Nett, Telemarksforskning og Fjellnettverket samarbeida om å utvikle Fjellindeksen. Fjellindeksen har rapportar om kvar enkelt fjellkommune og om fjellområda samla. Det legg eit viktig grunnlag for utvikling av ein ny, framtidssettta fjellpolitikk.

I samarbeid med Fjell-Forsk-Nett vart det i 2017 starta eit utviklingsarbeid for å lage ein felles indeks for fjellkommunane. Målet er at fjellindeksen skal gje eit grunnlag for vidare kunnskapsutvikling i fjellområda og gje kunnskap som kan vere grunnlag for politikk.

I 2020 vart indeksen digital, og i 2022 vart han oppdatert fleire gonger med nye tal. Indeksen brukar tilgjengelege data og samanstiller desse for fjellkommunane samla og enkeltvis. Fjellindeksen viser mellom anna næringsutvikling, sysselsetting og befolkningsutvikling i fjellområda for kvar enkelt fjellkommune og for fjellområda samla.

FJELLNETTVERKET

Det er Telemarksforsking som har utvikla indeksen, og han er tilgjengeleg for medlemmane på www.regionalanalyse.no/fjell

Konferansar og fagdagar

Rådsmøte i Fjellnettverket

Dette vart gjennomført 23. mai i 2022. Der var det ein politisk verkstad, og statsekretær Kjersti Bjørnstad heldt innleiing om arbeidet med ny stortingsmelding om distrikt. Oppsummering av diskusjonen vart formidla til statsekretæren i etterkant av møtet. I tillegg til vanlege rådsmøtesaker vedtok rådsmøte ei uttale med støtte til arbeidet med seterkultur inn på Unesco. Olav Røssum vart vald som styreleiar for to år.

Fjellkonferansen Fjellstøtt inn i framtida

Fjellkonferansen 2022 vart arrangert på Gaustablikk fjellresort 27. og 28. september. Fjellkonferansen arrangerast årleg. Målet er at konferansen skal vere ein møteplass for politikk, administrasjon og næringsliv i fjellområda. I 2022 vart konferansen vart arrangert i samarbeid med Vestfold og Telemark fylkeskommune, Vest- Telemarkrådet og representant frå Tinnkommune. Det var om lag 100 deltakrar.

FJELLNEDTVERKET

Tema på konferansen var mellom anna framtidas næringsliv i fjellområda, mat - og reiseliv, besøks- og arealforvaltning og busetting. Fleire verksemder og kommunar fekk presentere seg på konferansen.

Evalueringa i etterkant viste at deltakarane var svært godt eller godt fornøgde med konferansen, og svært godt eller godt fornøgde med det faglege innhaldet. Ei av målsetjingane med konferansen er å vere ein møteplass, og i evalueringa kjem det fram at deltakarane opplevde konferansen som ein god arena for å bygge nettverk.

Utviklingsverkstader

Utviklingsverkstad for lokalmatprodusentar frå fjellregionen

Foto: Cathrine Dokken

Ynskjer du å utvikle bedrifta di vidare?

Har du tankar og idear det kunne vore fint å diskutere med andre? Målet for verkstaden er at verksemda di skal få hjelpe til å kome vidare i utviklingsarbeidet. Lokalmatverksemder, forskarmiljø og verke-middelapparat skal løye utfordringar i lag.

Stad: Radisson Blu Beitostølen Resort
Dato: 5. april, 2022
Tidspunkt: Kl. 9.00 - 16.00

Kaffipratt frå kl. 9.00, møtestart kl. 9.30

Vi inviterer verksemder frå Gudbrandsdalen, Nord-Østerdalen og Valdres. Fjellnettverket er samarbeidspartner og vil gjennomføre liknande verkstader også i andre regionar.

Du vil møte:

- Eksperter frå matforskingssinstituttet NOFIMA og forbruksforskingssinstituttet SIFO ved OsloMet
- Rådgjevarar frå næringshagar, statsforvaltaren i Innlandet, kompetansemeklarar, Innovasjon Noreg og Innlandet fylkeskommune
- Andre lokalmatprodusentar frå fjellregionen

Scan QR-kode
for påmelding

Påmelding innan 15. mars

Registrer påmeldinga og meld deg på eitt av temaña her:

<https://forms.office.com/r/T8483cpwGX>

Ta kontakt med tone@valdres-nhage.no om du har spørsmål til påmeldinga.

Deltakaravgift: kr. 350 per person (inkluderer kaffimat og lunsj).

Sjå
også
Side 2

I arbeidet med mat og opplevelingar er det arrangert utviklingsverkstadar. Målsetjinga er å styrke konkurranseskrafta til verksemndene, gjennom å auke kunnskapen om berekraftig bruk av lokale ressursar som grunnlag for utvikling av fjellområda.

FJELLNNTTVERKET

På verkstadane møttest verksemder frå ulike bransjar, verkemiddelapparat og forskings- og utviklingsmiljø for å bygge nettverk og arbeide med problemstillingar knytt til ulike tema. Verksemde arbeidde med eigne problemstillingar og løyste utfordringar i lag med andre verksemder og verkemiddelapparatet.

Mange av verksemde i fjellområda er små, og gjennom å leggje til rette for møteplassar utvekslast kunnskap og erfaringar som kan inspirere til innovasjon og til at nye idear og produkt settast ut i livet.

Det vart arrangert utviklingsverkstad i Valdres, og i løpet av fyrste halvår 2023 er det planlagt utviklingsverkstadar i Telemark og Viken. Utviklingsverkstadane er arrangerte i samarbeid med næringshagane i Valdres, Hallingdal, Telemark og Buskerud. Til verkstaden i Valdres var rådgjevarar frå fylkeskommunen, statsforvaltaren, kompetansemeklarar og Innovasjon Noreg inviterte med som deltakarar.

Webinar

Rapporten "Mat og opplevingar i fjellet – berekraftig bruk av lokale ressursar i landbruk og reiseliv" vart lansert i 2022, og det vart arrangert tre webinar med utgangspunkt i hovudtemaa i rapporten. Dei tre webinara tok for seg bakgrunnen for rapporten og berekraft i fjellet, reiseliv og arealkonfliktar, beiteressursar og produkt frå fjellet.

Mat og opplevingar i fjellet
Berekraftig bruk av lokale ressursar i landbruk og reiseliv

NIBIO RAPPORT | VOL. 8 | NR. 121 | 2022

Det var stor interesse for webinara, med om lag 100 påmeldte på kvart seminar og stort engasjement i diskusjonen i etterkant av presentasjonane.

Opptak av webinara er lagt ut på nettsida til Fjellnettverket:

[Webinar om rapporten Mat og opplevingar i fjellet – Fjellnettverket](#)

Sebastian Eiter, Bolette Bele, Wendy Fjellstad, Bjørn Egil Flø, Hanne Sickel, Birger Vennesland, Wenche Dramstad
Divisjon for kart og statistikk / Divisjon for matproduksjon og samfunn

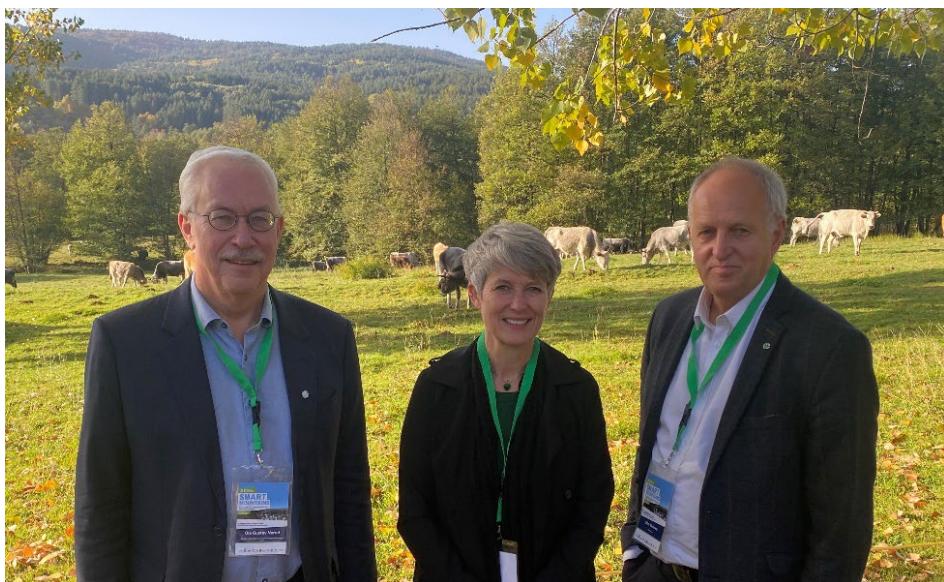
FJELLNEDTVERKET

FJELLNEDTVERKET SKAL DELTA AKTIVT I INTERNASJONALT SAMARBEID

Fjellnettverket samarbeider med Euromontana. Målet med samarbeidet er å påverke politikk som i stadig aukande grad blir utvikla på dei internasjonale arenaene.

Gjennom samarbeid med den europeiske organisasjonen Euromontana har Fjellnettverket eit breitt nettverk ut mot Europa. Fjellnettverket koordinerer fellessaker og har kontakt med styremedlemmene i Euromontana og dei administrative følgjerepresentantane. Dei norske styremedlemmane i Euromontana har observatørstatus i styremøta i Fjellnettverket. Dette for å sikre god kontinuitet og samanheng i arbeidet mellom Fjellnettverket og Euromontana. Fjellnettverket har i 2022 samordna val av ny representant til styret i Euromontana.

I Euromontana er det fokusert på å representere fjellsamfunn gjennom regelmessig kontakt med europeiske institusjonar, regjeringar og tverrnasjonale organisasjonar som forvaltar av fjellområda. 25.-27 oktober deltok fleire representantar frå dei norske fjellområda på The XII European Mountain Convention. 150 deltakrar frå heile Europa møttest for å drøfte korleis ein skal gjere fjellområda meir attraktive inn mot 2050.

Ole Gustav Narud, statsekretær i kommunal og distriktsdepartementet, og to av dei norske styrerepresentantane i Euromontana: Aud Hove frå Innlandet og Olav Skinnes frå styret i Fjellnettverket/Viken var blant dei som deltok på Euromontana-konferansen.
Foto: Kari Randen

FJELLNETTVERKET

EIGNE PROSJEKT OG TILTAK

Mat og opplevelingar i fjellet

Prosjektet "Mat og opplevelingar i fjellet" er ei langsiktig satsing for å styrke fjellområda som mat- og reiselivsregion. Fjellnettverket har sett i gang prosjektet av to grunnar; For det fyrste at kartlegging av utviklinga og næringsgrunnlaget i fjellområda gir grunn til stor uro. For det andre, erfaringar og innspel frå verksemder og samarbeidspartnarar som deltok i arbeidet med Grüne Woche i 2018, 2019 og 2020.

Arbeidet med prosjektet er delt inn i fleire ulike delprosjekt, og i 2022 er det arbeidd med desse tre delprosjekta:

- Fjellkraft: som handlar om å få til ein meir berekraftig bruk av fjellressursane som grunnlag for utvikling av fjellområda.
- Fjellmat og fjelltur: som handlar om å auke nyskapninga og verdiskapinga for verksemndene.
- Fjellheim: som handlar om å gjere det lovleg å tilby matservering frå private hushald.

Delprosjekt Fjellkraft

Målet med delprosjektet er arbeidet for ein meir berekraftig bruk av fjellressursane som gir grunnlag for utvikling og auka konkurransekraft i fjellområda.

Resultatmålet for prosjektet er å utarbeide ein rapport som særleg ser på matproduksjon og reiseliv i fjellområda opp mot berekraft og klima. Resultata frå rapporten skal gje grunnlag for påverkingsarbeid for ein politikk som fremjar berekraftig utvikling av fjellområda, og som styrker verksemndene med kunnskap om korleis deira produksjon og aktivitetar påverkar miljøet.

NIBIO (Norsk institutt for bioøkonomi) fekk i 2021 oppdraget med å utarbeide rapporten som samanfattar eksisterande kunnskap om korleis reiseaktivitetar og matproduksjon, basert på lokale ressursar i fjellet, påverkar berekraft og klima. I oppdraget var det lagt særleg vekt på tre hovudtema:

- Tema 1: Beite, biologisk mangfald og karbon: med hovudvekt på miljømessig berekraft, i tillegg til økonomisk og sosial berekraft.
- Tema 2: Sjølvforsyning og matsikkerheit: med hovudvekt på sosial berekraft, i tillegg til økonomisk og miljømessig berekraft.

- Tema 3: Reiseliv, landbruk og lokale ressursar: med hovudvekt på økonomisk berekraft, i tillegg til miljømessig og sosial berekraft.

Rapporten "Mat og opplevingar i fjellet – berekraftig bruk av lokale ressursar i landbruk og reiseliv" var klar i september og vart lagt fram på Fjellkonferansen i Telemark.

I rapporten slår forskarane fast at fjellområda er viktige, og at dei kan ha ei sentral rolle i å nå berekraftsmåla om ein utnyttar ressursane på rett måte og aukar kunnskapen til verksemdene som driv produksjon av mat og opplevingar.

Det leggjast særleg vekt på at:

- I ein internasjonal samanheng er fjellområda godt eigna til berekraftig kjøt- og mjølkeproduksjon basert på utmarksressursar. Dette gjeld spesielt i fjellområde der ein i tillegg kan få ein klimagevinst av albedoefekten.
- Fjellandbruk kan bidra til auka sjølvforsyningsgrad og matsikkerheit utan negative konsekvensar for miljøet.
- Dagens forbrukarar er opptekne av at produkta dei kjøper ikkje skal ha negative konsekvensar korkje for deira eiga helse eller deira omgivnadar – det vere seg dyra, fisken, naturen, miljøet, bonden, fiskaren, produksjonsarbeidaren, lokalsamfunnet eller framtidas generasjonar.
- Færre beitedyr og annan bruk av utmarka trugar det biologiske mangfaldet, færre gardar i drift har negativ effekt på over 500 truga artar.

Delprosjekt Fjellmat og fjelltur:

Arbeidet med delprosjektet skal byggje på rapporten som er utarbeidd i Fjellkraftprosjektet, og målet er å utvikle nye opplevingar og matprodukt som er baserte på fjellressursar.

Reise- og mattendar er i rask endring. Forbrukarar legg i stadig større grad vekt på at det dei kjøper skal vere berekraftig, sunt og trygt, og at reiseaktiviteten skal ta omsyn til klima- og miljøavtrykk. For å møte nye ynskje frå forbrukaren må verksemder i fjellområda vere innovative og nyskapande i bruken av fjellområda.

Sentralt i delprosjektet er arbeidet med å legge til rette for det som prosjektet kallar for rastepllassar. Rasteplassane er møteplassar, læringsarenaer og kompetansedelingsarenaer der deltakarane kan møtast på tvers av fylkesgrenser og bransjar. Gjennom å legge til rette for møteplassar er ynsket å bidra til å utvikle tillit mellom aktørane, noko som er avgjerande for verdiskaping. Rasteplassane kan ha ulike former, slik som arbeidsverkstadar, nettverkssamlingar, studiereiser og ordinære konferansar.

Delprosjekt Fjellheim

Det langsigchte målet for delprosjektet handlar om, etter modell frå Færøyane, å gjere det lovleg med matservering frå private hushald. Serveringsordninga skal ha

FJELLNEDTVERKET

utgangspunkt i eit privat kjøken på eit gardsbruk, og ynsket er at det nyttast eigenproduserte produkt eller lokalproduserte produkt i serveringa.

Forsking og undersøkingar gjort av Innovasjon Noreg og andre viser at fleire reisande ynskjer seg spesielle opplevelingar knytt til mat, kultur og opplevelingar, og at forbrukaren ynskjer å kjøpe mat der ein kan spore tilbake og vite korleis maten er produsert og kva for ei reise han har hatt. I rapporten «Mat og opplevelingar i fjellet – berekraftig bruk av lokale ressursar» peikast det på at skal reiselivet bli meir berekraftig, så må ein kople reiseliv og lokalprodusert mat til opplevelingar for den besøkande.

I løpet av året er det arbeidd med å rekruttere gardsbruk til å vere med i ordninga. Det er utarbeidd kriterium for kva som skal til for å vere med som prøvebedrift, og det er valt ut bedrifter. I kriteria er det lagt vekt på at dei som skal vere med som prøvebedrifter må vere gardsbruk, dei må ha lyst til å prøve ut eit nytt konsept, og dei må vere klare til å starte opp arbeidet vinteren 2023 og ta i mot besøkande i løpet av våren og sommaren 2023.

Invitasjon til å vere med i prøveordninga er sendt til kontaktpersonar i kommunane og fylkeskommunane, til matkontaktar i Statsforvaltaren og til Bonde- og småbrukarlag i fylka. Invitasjonen vart delt og vidaresendt av kommunane, lagt på nettsider og på Facebook, fekk oppslag i lokalavisa og vart innslag på lokalradio.

Responsen på invitasjonen har vore god, og det har kome mange tilbakemeldingar frå gardsbruk som ynskjer å vere med i prøveordninga. Verksemldene som har meldt seg på er ulike, og ynskjer å teste ut ordninga på forskjellige måtar.

Det er inngått samarbeid med Nofima og kompetansenettverket for lokalmat Øst som skal hjelpe bedriftene med matfaglege spørsmål, mattrøygleik og registreringsprosess hos Mattilsynet.

Prosjektet skal hjelpe med å gjere ordninga kjent og marknadsføre dei som er med og testar ordninga.

Det var oppstartssamling i januar 2023 for verksemldene som skal vere med i prøveordninga.

www.fjellnettverket.no

FJELLNETTVERKET